	Комунальний заклад **«КРИВОРІЗЬКИЙ ФАХОВИЙ МЕДИЧНИЙ КОЛЕДЖ»** **Дніпропетровської обласної ради** **СИЛАБУС**
Освітній компонент	**«Основи раціонального використання лікарських засобів»**
Освітньо-професійна програма	Фармація
Освітньо-професійний ступінь	Фаховий молодший бакалавр
Спеціальність	І 8 Фармація
Галузь знань	І Охорона здоров'я та соціальне забезпечення
Статус освітнього компонента	Вибіркова
Форма навчання	Очна/заочна
Рік навчання / семестр	БЗСО (9 класів): третій рік, семестр V, ПЗСО (11 класів): другий рік, семестр IV ПЗСО (заочна форма): другий рік, IV
Кількість кредитів ECTS/обсяг	Кредитів – 3 Усього годин – 90 Лекції – 8 годин Практичні заняття –36 годин Самостійна робота – 46
Викладач	Волошина Анастасія Олександрівна
E-mail	a.voloshina@krmedkol.com
Консультації	За графіком упродовж навчального року
Анотація до курсу	**«Основи раціонального використання лікарських засобів»** – вибірковий освітній компонент професійної підготовки здобувачів фахової передвищої освіти за ОПП «Фармація», спрямований на вивчення теоретичних та практичних засад відповідального застосування лікарських засобів, функціонування системи фармаконагляду, оцінку сумісності та взаємодії препаратів, фармацевтичну опіку пацієнтів та запобігання розвитку антибіотикорезистентності.
Мета та завдання курсу	**Метою вивчення освітнього компонента «Основи раціонального використання лікарських засобів»** є засвоєння здобувачами базових знань відповідно до загально-професійних компетентностей щодо нормативних документів, безпечного та ефективного використання лікарських препаратів. **Основні завдання освітнього компонента:** Проблемний виклад теоретичного матеріалу щодо раціональної фармакотерапії.

	Формування навичок вирішення проблемно-ситуаційних завдань з фармаконагляду та взаємодії ліків. Навчально-дослідницька робота під час практичних занять з протоколів фармацевта. **Обов'язковим завданням є формування компетентностей:** діяльності. **Загальні компетентності:** **ЗК3** Здатність застосувати знання у практичних ситуаціях. **ЗК8** Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. **Спеціальні компетентності:** **СК1** Здатність використовувати нормативно-правові акти України та дотримуватися положень належних фармацевтичних практик щодо здійснення професійної діяльності. **СК3** Здатність застосовувати на практиці принципи фармацевтичної етики та деонтології, розуміти соціальні наслідки професійної діяльності. **СК6** Здатність надавати фармацевтичну опіку пацієнтам під час вибору та відпуску безрецептурних і рецептурних лікарських засобів.
Програмні результати навчання	**РН5** Використовувати нормативно-правові акти в процесі професійної діяльності, положення належних фармацевтичних практик, всі наявні стандартні процедури з метою завчасного забезпечення якості виробленої продукції, наданої послуги, виконаної роботи тощо. **РН6** Здійснювати професійну діяльність з урахуванням її значущості для здоров'я людини та напрямків розвитку фармації. **РН10** Не допускати відпуску неякісних та фальсифікованих лікарських засобів з аптеки та її структурних підрозділів.

Зміст курсу

ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНИХ РОБІТ

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Лекції	Сам. роб
1.	Основні концепції раціонального використання лікарських засобів (РВЛ). Державне нормування та система фармаконагляду в Україні	2	
01	Наказ МОЗ № 898 «Про затвердження Порядку здійснення фармаконагляду». Порядок заповнення карти-повідомлення про побічні реакції.		10

2.	Взаємодія лікарських засобів: фармацевтичні, фармакокінетичні та фармакодинамічні аспекти.	2	
02	Взаємодія лікарських засобів: фармацевтичні, фармакокінетичні та фармакодинамічні аспекти.		12
3.	Безпека застосування безрецептурних препаратів. Самолікування та фармацевтична опіка.	2	
03	Протоколи фармацевта при відпуску безрецептурних ліків. Запобігання формуванню залежностей від ліків.		12
4.	Раціональна антибіотикотерапія та стримування антибіотикорезистентності. Застосування ліків у особливих груп пацієнтів.	2	
04	Особливості використання ліків у педіатрії, геронтології, під час вагітності та лактації.		12
	Всього	2	46

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ (БЗСО IV семестр, ПСЗО II семестр)		
1.	Нормативно-правові основи раціонального використання ліків. Система фармаконагляду в аптечному закладі. Оформлення карти-повідомлення про побічні реакції.	4
2.	Оцінка та прогнозування фармакокінетичної взаємодії лікарських засобів.	4
3.	Виявлення та запобігання фармакодинамічній взаємодії та фармацевтичним несумісностям.	4
4.	Взаємодія лікарських засобів із продуктами харчування, напоями, фітопрепаратами та БАД.	4
5.	Фармацевтична опіка при відпуску ліків для симптоматичного лікування (застуда, біль, ШКТ).	4
6.	Аудит та запобігання медикаментозним помилкам (дублювання терапії, поліпрагмазія, дозування).	4
7.	Принципи раціонального застосування антибактеріальних препаратів. Запобігання розвитку антибіотикорезистентності.	4
8.	Особливості використання лікарських засобів у педіатрії, геронтології та вагітним.	4
9.	Замір практичних навичок. Підсумковий контроль та аналіз ситуаційних завдань.	4
	Всього	36

Пререквізити	латинська мова, анатомія та фізіологія людини, фармакологія
Кореквізити	фармацевтична хімія, фармакогнозія, організація та економіка фармації
Постреквізити	виробнича фармацевтична практика, клінічна фармація
Методи навчання	пояснювально-ілюстративний, демонстраційний, практичний; ситуаційне моделювання (фармацевтична опіка), використання мультимедійних матеріалів, робота в малих групах, розв’язання кейсів.
Методи контролю	усне та письмове опитування; тестовий контроль; розв'язання ситуаційних завдань; аналіз кейсів; контроль виконання самостійної роботи.
Види контролю	тематичний та підсумковий контроль відповідно до навчального плану

Перелік практичних навичок та умінь
1. Використовувати нормативну, довідкову, наукову літературу, Державний формуляр ЛЗ та Державний реєстр ЛЗ для вирішення професійних задач.
2. Заповнювати карту-повідомлення про побічну реакцію або відсутність ефективності лікарського засобу (система фармаконагляду).
3. Здійснювати фармацевтичний аналіз рецепта або призначення на наявність поліпрагмазії, дублювання активних речовин та небажаних взаємодій.
4. Проводити фармацевтичну опіку пацієнтів під час відпуску безрецептурних та рецептурних лікарських засобів. Виявляти ризики розвитку фармацевтичних, фармакокінетичних та фармакодинамічних несумісностей при комбінованій терапії.
5. Застосовувати протоколи фармацевта та виявляти «симптоми-маячки», що вимагають негайного звернення пацієнта до лікаря. Надавати рекомендації пацієнтам щодо режимів прийому ліків (зв'язок із прийомом їжі, час доби, сумісність із напоями).
6. Консультувати пацієнтів щодо небезпеки самовільного вживання антибіотиків та дотримання повноти курсу антимікробної терапії.
7. Оцінювати особливості дозування та застереження при призначенні ліків дітям, вагітним та пацієнтам похилого віку.
8. Оцінювати якість та раціональність складу комбінованих фармацевтичних препаратів.
Перелік питань до підсумкового контролю
1. Поняття про раціональне використання лікарських засобів.
2. Критерії раціональної фармакотерапії: ефективність, безпечність, доступність.
3. Роль фармацевта в забезпеченні раціонального використання ліків.
4. Законодавча та нормативна база України у сфері раціональної фармакотерапії.
5. Фармаконагляд в Україні: мета, завдання, нормативне регулювання.
6. Порядок заповнення та подання карти-повідомлення про побічну реакцію (Наказ МОЗ № 898).
7. Поліпрагмазія: визначення, причини, медико-соціальні наслідки.
8. Класифікація взаємодій лікарських засобів (фармацевтична, фармакокінетична, фармакодинамічна).
9. Фармакокінетична взаємодія на етапі всмоктування ЛЗ.
. 10. Взаємодія ЛЗ на етапі зв'язування з білками плазми крові.
. 11. Взаємодія ЛЗ на етапі метаболізму.
. 12. Фармакокінетична взаємодія на етапі виведення.
. 13. Фармакодинамічна взаємодія: синергізм та антагонізм.
. 14. Взаємодія лікарських засобів із продуктами харчування та напоями.
. 15. Вплив алкоголю та тютюнопаління на ефективність ліків.
. 16. Взаємодія лікарських засобів із фітопрепаратами та БАД.
. 17. Проблема самолікування та критерії відпуску безрецептурних препаратів.
. 18. Концепція та принципи фармацевтичної опіки.
. 19. Протоколи фармацевта: структура та порядок використання.
. 20. Загрозливі симптоми («симптоми-маячки») в практиці фармацевта.
. 21. Фармацевтична опіка при симптоматичному лікуванні застуди.
. 22. Фармацевтична опіка при больовому синдромі.
. 23. Фармацевтична опіка при шлунково-кишкових розладах.
. 24. Запобігання формуванню лікозалежності.

. 25. Антибіотикорезистентність як глобальна загроза.
. 26. Принципи раціональної антибіотикотерапії.
. 27. Особливості використання ліків у період вагітності та лактації.
. 28. Категорії безпеки застосування ліків під час вагітності.
. 29. Особливості фармакотерапії у педіатричній практиці.
. 30. Особливості застосування ліків у геронтологічній практиці.
. 31. Медикаментозні помилки та шляхи їх запобігання.
32. Дії фармацевта при виявленні нераціональних призначень у рецептах.

Політика курсу

Політика освітнього компоненту «Основи раціонального використання лікарських засобів» ґрунтується на засадах академічної доброчесності, відповідальності, систематичності навчання, професійної етики, взаємоповаги та безпечного освітнього середовища. Здобувач має демонструвати не лише знання теоретичних основ, а й уміння обґрунтовувати вибір раціональної схеми застосування ліків, виявляти взаємодії та надавати якісну фармацевтичну опіку. Пропущені заняття та невиконані обов'язкові види роботи опрацьовуються відповідно до встановленого у Коледжі порядку.

Політика оцінювання

Оцінювання результатів навчання здійснюється на засадах об’єктивності, систематичності, прозорості та академічної доброчесності. Передбачено тематичний та підсумковий контроль.

Рейтингове оцінювання практичного заняття

Заходи контролю	**Бали**
Вхідний контроль (усно, письмово)	5-2 (не нараховуються бали студентам, які не дали жодної правильної відповіді)
Тестовий контроль	«5»-10, «4»- 8, «3»-7, 2- бали не нараховуються
Робота на занятті з виконання запланованих завдань	3-1
Самостійна робота	2-1 (не нараховуються бали здобувачам освіти, які не виконали завдання на момент контролю)
Письмова робота індивідуальна (кінцевий контроль знань і умінь)	«5»-10, «4»- 7, «3»-6, 2- бали не нараховуються
Оцінка «5»	30-28 балів
Оцінка «4»	27-24 балів
Оцінка «3»	23-19 балів
Оцінка «2»	менше 19 балів

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ розв'язання ситуаційного завдання / практичної навички	
1. Бездоганне, професійне, в межах зазначених термінів виконання здобувачем освіти практичної навички максимально оцінюється в 12 балів («5» за чотирибальною системою). 2. При нарахуванні балів за виконання практичної навички треба враховувати наступне:	
2.1. Підготовка до приготування лікарської форми	Оцінка в балах

1. Правильний підбір джерел інформації та нормативних документів	1
2. Перевірка доз та виявлення несумісностей	1
3. Обґрунтування алгоритму фармацевтичної опіки	1
4. Виконання клініко-фармацевтичного аналізу пропису за алгоритмом	7
5. Оформлення карти-повідомлення про побічну реакцію / документації	1
6. Формулювання підсумкових рекомендацій для пацієнта	
3. При знятті балів за виконання практичної навички треба враховувати наступне:	
3.1. Підготовка до приготування лікарської форми	Оцінка в балах
Помилки у розрахунках або виборі норми відпуску, які не загрожують здоров'ю	0,5-1бал
Допущені грубі помилки у виявленні протипоказань чи загроза здоров'ю пацієнта	2-3 бали

Конвертація балів	
12 балів 11 балів 10 балів	«5»
9 балів 8 балів 7 балів	«4»
6 балів 5 балів 4 бали	«3»
3 бали 2 бали 1 бал	«2»

Критерії оцінювання тестів

% правильних відповідей	Оцінка
90-100%	5
89-74%	4
73-60%	3
<60%	2

Інформаційні ресурси

ОСНОВНА:

1. Державний формуляр лікарських засобів України (актуальний випуск).
2. Накази МОЗ України №№ 360, 898, 876.
3. Клінічна фармація / за ред. В.П. Черниха. – Харків: НФаУ, 2019.

ДОДАТКОВА:

1. Фармацевтична енциклопедія https://www.pharmencyclopedia.com.ua/

Розглянуто та схвалено на засіданні випускової циклової комісії фармацевтичних дисциплін і лабораторної діагностики

Протокол № 1 від «03» вересня 2026 р.

Голова ЦК _____ / _Марина КОТЕЛЬНИКОВА /

(підпис) (ім'я, прізвище)